

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 17. listopadu 2020 ve věci č. 889/19 a 43987/16 – *B a C proti Švýcarsku*

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně shledal, že jelikož vnitrostátní soudy dostatečně neposoudily existenci rizika špatného zacházení, které hrozí prvnímu stěžovateli jakožto LGBTQ osobě v Gambii, ani dostupnost ochrany před takovým zacházením ze strany nestátních subjektů, jeho vyhoštění do Gambie by bez nového posouzení těchto aspektů představovalo porušení článku 3 Úmluvy, a to nezávisle na informovanosti tamních úřadů o jeho sexuální orientaci.

I. Skutkové okolnosti

První stěžovatel původem z Gambie žádal na území Švýcarska opakovaně o azyl s poukazem na to, že jako gay ve své zemi původu čelil pronásledování. Vnitrostátní orgány však jeho žádosti zamítly s odůvodněním, že nebylo prokázáno ani tvrzené pronásledování stěžovatele v Gambii, ani to, že by úřady v této zemi vůbec věděly o jeho sexuální orientaci. V roce 2014 vstoupil první stěžovatel do registrovaného partnerství s druhým stěžovatelem švýcarské státní příslušnosti a požádal o pobytové oprávnění za účelem sloučení rodiny. Vzhledem jeho k trestní minulosti však tato žádost byla zamítnuta. Dle posouzení vnitrostátních soudů se prvnímu stěžovateli nepodařilo doložit, že by mu v případě jeho vyhoštění v zemi původu hrozilo konkrétní nebezpečí špatného zacházení.

V roce 2016 Soud předběžným opatřením nařídil Švýcarsku, aby po dobu řízení před ním prvního stěžovatele nevyhostilo.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

První stěžovatel před Soudem namítal, že v případě vyhoštění do Gambie by byl vystaven zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy z důvodu své sexuální orientace. Společně stěžovatelé namítali, že zamítnutí žádosti o sloučení rodiny porušilo jejich právo na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy. V prosinci roku 2019 byl Soud informován o úmrtí druhého stěžovatele a vůči němu řízení o stížnosti zastavil dle čl. 37 odst. 1 *in fine* Úmluvy.

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Úvodem Soud podotkl, že strany mezi sebou nerozporují sexuální orientaci stěžovatele. Souhlasí rovněž, že sexuální orientace člověka tvoří zásadní část jeho identity, kdy nikdo nesmí být nucen ji skrývat, aby se vyhnul pronásledování (*I. K. proti Švýcarsku*, č. 21417/17, rozhodnutí ze dne 19. prosince 2017, § 24). Ve světle uvedeného a bez ohledu na to, zda byla či v současné době je sexuální orientace prvního stěžovatele známa gambijským orgánům, Soud konstatoval, že tato skutečnost se v budoucnu může stát známou (viz také *Doporučení UNHCR z oblasti mezinárodní ochrany č. 9: Žádosti o status uprchlíka z důvodu sexuální orientace a/nebo genderové identity v kontextu čl. 1A odst. 2 Úmluvy z roku 1951 o právním postavení uprchlíků a/nebo jejího Protokolu z roku 1967*, HCR/GIP/12/09, § 32). To dle Soudu platí i po smrti druhého stěžovatele, kdy si první stěžovatel může najít nového partnera. Soud proto nesouhlasil se závěry vnitrostátních soudů, že by se gambijské orgány nebo tamní obyvatelé o sexuální orientaci stěžovatele podle všeho nedozvěděli.

Co se týče rizika špatného zacházení, které může stěžovateli v případě jeho vyhoštění hrozit kvůli jeho sexuální orientaci ze strany státních orgánů, Soud podotkl, že stejnopohlavní vztahy zůstávají v Gambii protiprávní. V souladu se svým dřívějším rozhodnutím ve věci věci *I. I. N. proti Nizozemsku* (č. 2035/04, rozhodnutí ze dne 9. prosince 2004) i s judikaturou Soudního dvora Evropské unie (*X, Y a Z proti Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel*, věc C-199/12, C-200/12, C-201/12, rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 7. listopadu 2013) však konstatoval, že z hlediska možného porušení článku 3 Úmluvy je klíčové, zda jsou dané zákony uplatňovány v praxi, což se podle dostupných zpráv v Gambii

neděje. Shledal nicméně, že k pronásledování z důvodu sexuální orientace ze strany státních orgánů může docházet i skrze individuální postupy policie. Byť takové případy nejsou v Gambii známy, z dostupných zpráv vyplývá, že důvodem je spíše jejich neohlašování, kdy LGBTQ osoby otevřeně projevující svoji sexuální orientaci či genderovou identitu zřejmě ve skutečnosti čelí ze strany státních orgánů diskriminaci.

Soud dále nerozporoval závěry vnitrostátních soudů, které označily tvrzení stěžovatele o hrozbě špatného zacházení ze strany jeho rodinných příslušníků za nedůvěryhodné. Konstatoval však, že LGBTQ osoby mohou čelit pronásledování i ze strany jiných nestátních subjektů. Uvedl, že dostupné zprávy vypovídají o značně rozšířené homofobii a diskriminaci LGBTQ osob, což je důsledkem léta vyvolávané nenávisti vůči nim ze strany bývalého prezidenta země. Dané nebezpečí se přitom dle tvrzení vedlejších účastníků řízení před Soudem mělo s výměnou vlády ještě zhoršit. V takovém případě je dle Soudu na vnitrostátních orgánech, aby posoudily z moci úřední (*J. K. a ostatní proti Švédsku*, č. 59166/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. srpna 2016, § 98), zda by úřady v Gambii mohly a byly ochotny poskytnout prvnímu stěžovateli potřebnou ochranu před špatným zacházením z důvodu jeho sexuální orientace. Vnitrostátní orgány se však dostupností státní ochrany před nebezpečím ze strany soukromých subjektů vůbec nezabývaly, když v rozporu s názorem Soudu shledaly, že není pravděpodobné, že by se o sexuální orientaci prvního stěžovatele dozvěděli gambijské orgány nebo tamní obyvatelé. Z dostupných informací přitom lze mít za to, že gambijské orgány nejsou obecně ochotny poskytovat LGBTQ osobám ochranu, a to i vzhledem k pokračující kriminalizaci stejnopohlavních vztahů v Gambii (srov. *Doporučení UNHCR z oblasti mezinárodní ochrany č. 9, cit. výše*, § 36), a že by tudíž nebylo ani přiměřené od LGBTQ osob očekávat vyhledání takové ochrany.

Ve světle výše uvedeného Soud shledal, že vnitrostátní soudy nepodrobily dostatečnému posouzení riziko špatného zacházení, kterému by první stěžovatel jako LGBTQ osoba v Gambii čelil, ani dostupnost ochrany proti případnému nebezpečí ze strany nestátních subjektů. Učinil závěr, že vyhoštění stěžovatele do země jeho původu by bez nového posouzení těchto aspektů představovalo porušení článku 3 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

S ohledem na skutečnost, že první stěžovatel nebyl po dobu řízení o sloučení rodiny na základě předběžného opatření Soudu vyhoštěn, na pozdější úmrtí druhého stěžovatele, v jehož důsledku odpadla otázka možného odloučení partnerů, a na závěry Soudu na poli článku 3 Úmluvy není dle Soudu potřebné se zabývat námitkou i na poli článku 8 (viz *Centre for Legal Resources jménem Valentina Câmpăna proti Rumunsku*, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. července 2014, § 156).